

3. Darwins teori

Darwins tre

Darwins hovedverk “Om artenes opprinnelse” (1859) har bare en eneste illustrasjon. Det er “Livets tre” [The Great Tree of Life], et slags kronoskop, en første prototyp av et “evolusjonstre” som brer ut greinene sine – fra den aller første urform til de talløse skudd som står for dagens arter. Og de døde greinene, de er taperne i livskampen.¹⁶⁵

Illustrasjonen karakteriseres ofte som en av “vitenskapens mest kjente metaforer”. Riktignok fungerte den godt for engelskmannen på den måten at han derved fikk forklart sitt poeng. Og Darwin var den første til å bruke dette treet.

Men hvilken vitenskapelig verdi har Darwins “Livets tre”?

Om dette skriver den berømte amerikanske evolusjonist Stephen Jay Gould: «Evolusjonstrærne som dekorerer lærebøkene våre, har data bare ytterst i tuppen og i greinknutepunktene; resten er slutninger, riktignok fornuftige, men ikke ut fra bevis fra fossiler.»¹⁶⁶

Harry Blackmore Whittington, en britisk paleontolog som sammen med Simon Conway Morris ble kjent for sin forskning på den enestående fossilforekomsten i Burgess Shale, Canada, skriver for sin del: «Jeg ser skeptisk på diagrammer som viser hvordan dyrelivet gjennom tidene brer seg utover som greiner og ender opp i bunnen med et enkelt slags dyr.»¹⁶⁷

En annen som uttaler seg om dette, er den canadiske biokjemikeren W. Ford Doolittle. I flere artikler for få år siden kritiserte han den vitenskapelige holdbarheten blant annet ved å spørre om ikke biologene «har mislyktes i å finne det sanne treet, ikke fordi metoden deres er inadequate, eller fordi de har valgt de gale genene, men fordi livets historie ikke kan bli skikkelig presentert som et tre.» Ikke desto mindre fortsetter lærebøkene i biologi å forsikre studentene, sier han, at Darwins “livets tre” er et vitenskapelig faktum, overveldende bekreftet av bevis. Skal en dømme fra det reelle fossile- og molekylære beviset, er det imidlertid en hypotese som er maskert som et faktum.¹⁶⁸

Han foreslår heller og tegner opp et sammenfiltret buskas [“tangled thicket”], eller noe som kan likne et edderkoppnett og sier: «Nå trengs det nye hypoteser, og vi kan bare gjette om deres endelige fasong.»¹⁶⁹

Darwins tre: “opp-ned”

Så hvorfor fortsetter “Livets tre” å være et populært bilde på evolusjonen? Heldigvis ser vi det som regel i dag modifisert som “dyrestiger” eller “tidslinjer” av forskjellige slag, men hvilken vitenskapelig verdi har så disse? Den beste måten for biologistudenter å finne det ut på kunne kanskje være å spørre dem som fortsetter å bruke dem. Men spørsmålene deres blir nok ikke særlig godt mottatt de fleste steder og i alle fall ikke i USA.

I 1999 besøkte en kinesisk paleontolog Amerika og holdt forelesninger rundt om på forskjellige universiteter. Han var en anerkjent ekspert på cambriske fossiler.¹⁷⁰

En biologisk forfatter forteller: «Jeg var til stede på en slik forelesning der kineseren pekte på at “opp/ned”-mønsteret til Den kambriske eksplosjon motsier Darwins teori [angående “Livets tre”.] Etterpå stilte publikum mange spørsmål om spesielle fossiler, men de unngikk fullstendig emnet om Darwins evolusjonsteori. Da kineseren senere spurte meg hvorfor, svarte jeg at det kanskje var fordi de ville være høflige mot ham som besøkte dem, fordi det å kritisere darwinismen er svært upopulært blant amerikanske vitenskapsmenn.

Da lo han og sa: “I Kina kan vi kritisere Darwin, men ikke regjeringen. Dere kan kritisere regjeringen, men ikke Darwin.”»¹⁷¹

Hypotese maskert som faktum

Når forfattere av lærebøker og andre fortsetter å forsikre oss at Darwins “Livets tre” er fullstendig vitenskapelig slått fast, overveldende bekreftet med bevis, er noen biologer heldigvis så ærlige at de sier at ut fra fossilene og biokjemien, er det snarere en hypotese maskert som et faktum.¹⁷² Vi er alle holdt for narr.

Darwin som “bjørnejeger og hvalfanger”

«I Nord-Amerika så Hearne¹⁷³ svartbjørnen svømme i timevis med vidåpen munn mens den, lik en hval, fanget insekter i vannet. Selv i et så ekstremt tilfelle som dette kan jeg ikke, hvis tilgangen på insekter